

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

*Браславська О. В.,
Макаревич І. М.*

АКТИВІЗАЦІЯ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ЇХ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Поняття «пошуково-дослідницька діяльність» - досить нове; воно розглядалося незначною кількістю науковців, зокрема І. Б. Карнауховою [1] та О. П. Павленко [3]. Внесення елемента дослідження в навчальні заняття сприяє вихованню активності, ініціативності, допитливості, розвиває мислення, заохочує потребу у самостійних пошуках.

В аспекті дослідження поняття «пошуково-дослідницька діяльність» ми розглядаємо як діяльність, що забезпечує формування наукового світогляду у студентів, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей (активність у самостійному пошуку, ініціативність тощо), формування навичок самостійної дослідницької діяльності, застосування теоретичних знань у своїй практичній діяльності, розширення наукової ерудиції, формування в них процедур творчого пізнавального пошуку – нових форм, методів, засобів пізнання дійсності [1; 23].

Пошуково-дослідницька діяльність студентів стає визначальною у побудові навчання, оскільки вдосконалює не лише професійний рівень, а й формує специфічні вміння, певний склад мислення та спілкування. Підготовка фахівців ведеться за новими вимогами, за якими пошуково-дослідницька діяльність студентів розглядається як важливий фактор удосконалення всієї системи підготовки вчителів. Отже, саме пошуково-дослідницька діяльність дозволяє поглиблювати фахове спрямування професійної освіти, виховувати вчителів із високим творчим потенціалом та компетентністю.

Пошуково-дослідницька діяльність студентів дає максимальну можливість для розвитку особистісних і професійних якостей, творчої індивідуальності майбутнього фахівця. Активізація пошуково-дослідницької діяльності студентів, ефективно

управління цією діяльністю, методичне, організаційне і психологічне забезпечення сприяють розвитку їх компетентності. Розглядаємо цей вид діяльності як найважливіший стратегічний напрямок удосконалення якості професійної підготовки у ЗВО так як це спряє формуванню готовності майбутніх спеціалістів до творчої реалізації отриманих знань, умінь і навичок, допомагає оволодіти методологією наукового пошуку, набути дослідницького досвіду. У процесі наукового пошуку відбувається усвідомлення необхідності неперервної професійного самовдосконалення.

Досліджуючи роль і значення пошуково-дослідницької діяльності у процесі професійної підготовки вчителів, було встановлено, що «Пошуковий метод – один із активних методів навчання, який полягає в тому, що виклад навчального матеріалу подається як проблема, що вимагає від тих, хто навчається, самостійного вирішення або „відкриття”, яке необхідно зробити їм самим. Він забезпечує їх залучення в процес самостійного набуття знань, збору і дослідження інформації» [2, с. 444]. Науковці називають такі форми дослідницької роботи зі студентською молоддю: участь у засіданнях наукових гуртків, проблемних груп; вивчення передового педагогічного досвіду на базі шкіл; організацію та проведення науково-практичних студентських конференцій; спільно з викладачами участь у розробці держбюджетних тем, різноманітних наукових проектів, грантів тощо. Останні доповнимо науково-дослідницькими проектами, моделями географічного бачення світу, сучасними напрямками творчої діяльності, застосуванням інноваційних технологій, передового педагогічного і власного досвіду.

Потребу у виконанні ІНДЗ вбачають і інші науковці, зауважуючи на тому, що майбутній педагог повинен готуватися до наукового пошуку ще в педагогічному вищому навчальному закладі, адже саме в цей період формуються раціонально узагальнені прийоми та дослідницький шлях діяльності. Студенти повинні вміти будувати і перевіряти гіпотезу, визначати послідовність дій і операцій своєї діяльності; розробляти методику спостережень, вивчення досвіду, експерименту; встановлювати головні зв'язки між педагогічними явищами, обробляти отримані результати, факти; формулювати на основі аналізу висновки; самостійно і науково приймати рішення; конструювати нові плани.

Організація пошуково-дослідницької діяльності розглядається

як процес залучення студентів до засвоєння ними методів і засобів наукового дослідження; планування дослідження (висунення гіпотез, розроблення плану дослідження, визначення його об'єкта і предмета); використання теоретичних та емпіричних методів, вивчення та здійснення різноманітних варіантів пошуку інформації, коли всі дії спрямовані на розроблення дидактичних матеріалів, які можуть застосовуватися у майбутній професійній діяльності.

Пошуково-дослідницька діяльність має такі структурні елементи: мотив – сукупність соціально обумовлених та особистісних потреб, спрямованих на предмет дослідження; мета – здобуття об'єктивно нового знання про реальність і формування засобів дій для їх опанування; об'єкт – відокремлений для вивчення фрагмент матеріальної або духовної дійсності; предмет – сукупність якостей об'єкта, що вивчається; процес – послідовність дій, що відбуваються відповідно до логіки наукового дослідження; продукт – об'єктивно нове знання про дійсність.

Обов'язковою формою пошуково-дослідницької роботи студентів є курсові і дипломні роботи, під час виконання яких студенти засвоюють основи постійного пошуку, самовдосконалення дослідницьких умінь, підвищують свій інтелектуальний потенціал, удосконалюють методику й уміння репрезентації результатів. Пошуково-дослідницьку роботу у навчальному процесі використовують під час лекцій з дискусіями, діалогів, круглих столів, ділових ігор, для проведення яких за ключовими моментами теми конкретного навчального курсу студенти здійснюють самостійний пошук необхідної літератури і висвітлюють основне. Практично активізувати пошуково-дослідницьку діяльність студентів можна під час виконання лабораторних і практичних робіт. Масовими заходами дослідницького спрямування, які ми організовували є конкурси на кращу студентську наукову роботу, наукові гуртки, семінари, проблемні групи, дискусійні клуби, наукові та науково-практичні конференції, олімпіади.

Інноваційне нововведення пошуково-дослідницької діяльності студентів – це стемна організація діяльності з вивчення єдиної проблеми, що передбачає послідовне проходження етапів самостійного наукового дослідження. На кожному з етапів зберігається наступність у меті, змісті та організаційних формах, що передбачають практичне оволодіння методами дослідження,

визначення проблеми та шляхів її вирішення, аналіз отриманих даних, підведення підсумків, висновки і рекомендації, перевірка отриманих даних у ході наукових досліджень в умовах школи

Література:

1. Карнаухова И.Б. Поисково-исследовательская деятельность как средство развития творческой самостоятельности студентов в процессе профессиональной подготовки : дис. .. канд. пед. наук : 13.00.08 / Ирина Борисовна Карнаухова. – М., 2003 – 158 с.
2. Педагогика : Большая современная энциклопедия / [авт.-сост. Рапацевич Е. С.]. С Минск : Современное слово, 2005. – 719 с.
3. Яновський А.О. Зміст пошуково-дослідної діяльності. Збірник наукових праць: Наукові записки. – Випуск 83. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВКДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – С. 234-238.